

Dwerggans GKBJ

Dwerggans Groen K

door Paul van Veen

Op 24 december 2024 kwam het bericht dat er nabij de Lange Avontuurseweg een dwerggans met een zender zou moeten zitten. De vogel maakt deel uit van een Zweeds beschermingsproject en de onderzoeker was benieuwd of de vogel alleen was of in een groep met andere dwergganzen en zo ja of de kleurringen van de andere dwergganzen afgelezen konden worden.

Nu was ik op 24 december aan huis gekluisterd, iets met kerstdiner en familie. Op eerste kerstdag kon ik wel op pad. Echter door het donkere en mistige weer waren de waarnemomstandigheden niet optimaal en ondanks dat de groepen kolganzen dichtbij zaten, kon ik de dwerggans niet vinden. Op tweede kerstdag werd duidelijk waar de gans zijn kerstdiner had gehad namelijk langs de Mariënwaerd Dwarsteeg.

Op tweede kerstdag zat er wederom een groep ganzen. De waarnemomstandigheden waren echter niet veel beter maar na een half uur een groep van ongeveer 200 kolganzen afgekeken te hebben, zag ik uiteindelijk de dwerggans. De vogel had de onhebbelijke eigenschap om vooral in greppels te foerageren, waardoor hij vaker niet dan wel zichtbaar was. In de middag werd het wat lichter en liet de vogel zich beter zien en konden de kleurringen om zijn poten worden afgelezen (links groen K en rechts blauw J dus GKBJ).

Ernstig bedreigd

De Europese populatie van de dwerggans is gekwalificeerd als kwetsbaar en de Zweedse populatie heeft zelfs de status ernstig bedreigd. Naast de populatie in Noord-Zweden broedt de soort in Noorwegen en in Rusland (Europese en Aziatische deel). De populatie van de westelijk flyway wordt geschat op 10.000 à 21.000 exemplaren. De Oost-Aziatische populatie wordt geschat op 14.000 à 19.000 exemplaren. De populatie in Noorwegen, Zweden en Finland is slechts 35 à 55 paar groot. Begin van de 20ste eeuw werd de populatie nog geschat op 10.000 exemplaren!

Dwergganzen broeden bij bergmeren met verschillende kleine eilanden en met berken- of wilgenstruweel. In het midden van de vorige eeuw was er sprake van een drastische afname van de populatie in Zweden. En in de jaren '70 zou de soort in Zweden zijn

uitgestorven als er geen beschermings- en supplementatieproject was gestart. Het beschermings- en re-introductieproject in Zweden bestaat uit een broedproject waarna in de eerste jaren de jonge vogels werden losgelaten met brandganzen als pleegouder. De jonge dwergganzen trokken met hun 'brandgans-pleegouders' mee naar Nederland. Dit is een belangrijk verschil met het oorspronkelijke overwinteringsgebied dat rondom de Zwarte zee ligt. Momenteel worden jonge dwergganzen uitgezet zonder pleegouders en vinden ze hun eigen weg, soms geadopteerd door wilde soortgenoten die in het uitzetgebied in Lapland broeden.

Rondom Culemborg

In Nederland zijn, of eigenlijk waren, er twee belangrijke gebieden waar de soort sinds de start van het Zweedse project overwintert, namelijk bij Petten (NH) en in het Oudeland van Strijen (ZH). De laatste jaren wordt de soort steeds vaker door het hele land gezien. Echter door de grote gelijkenis met de kolganzen wordt de soort ook vaak (steeds vaker) over het hoofd gezien. Ik kan me dat goed voorstellen gezien de inspanning die het me kostte om de dwerggans te vinden. Rondom Culemborg is de soort vanaf 1999 twintig keer gemeld via waarneming.nl. Ik heb hier dubbele meldingen van waarnemingen uitgehaald. Van deze twintig meldingen betreft het mogelijk vier à vijf keer een vogel van niet-wilde herkomst. De waarnemingen zijn allemaal in het winterhalfjaar gedaan, behalve de 'verdachte' gevallen.

Hele migratie vastgelegd

De dwerggans GKBJ is op 23 december 2024 aangekomen in Culemborg en verbleef sindsdien vooral in het gebied grofweg tussen Oudehoevenseweg / Oude Waag / Lange Avontuurseweg / Rijksweg. De vogel sliep op de Molenkampen aan de Beusichemse Broeksteeg en in de Regulieren (zie figuur Verplaatsingen). Door de zender is zijn hele migratie van loslaten tot en met zijn verblijf in Culemborg vastgelegd.

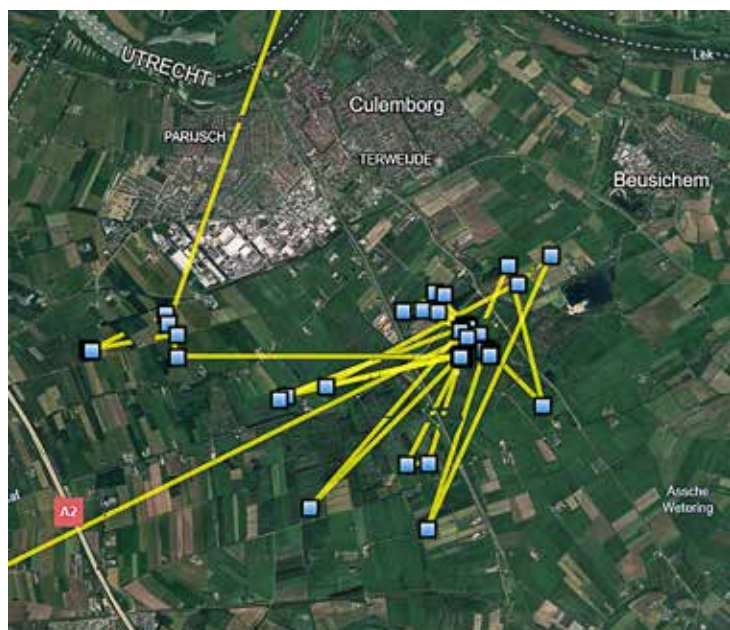
De vogel is 7 juli 2024 als eerstejaars in een groep van zeventien exemplaren losgelaten in Noord-Zweden (bergen bij Arjeplog, Arjeplogsfjällen). De vogel is later in augustus in een groep van vijftien gezien in de hogere bergen van het Björkfjället, ten noorden van Amarnäs. De dwergganzen concentreren zich daar na het

*Dwerggans tussen de kolganzen
Rechts dwerggans Blauw J*

broedseizoen om zich te goed te doen aan bessen (vooral kraaiheid, *Empetrum nigrum*). Later in augustus/september is de groep via verschillende plekken in Zweden op de vloeivelden in Eskilstuna beland, een bekende pleisterplaats voor dwergganzen.

Op 17 oktober vertrok in ieder geval de zendervogel (maar waarschijnlijk de hele groep, want ze zijn nadien niet meer in Eskilstuna gezien) naar Mecklenburg in Duitsland. Dit vertrek viel precies samen met een paar dagen met veel trek van grote vogels (ganzen, kraanvogels). De vogel / groep is ondanks zoeken niet gezien in Duitsland. Tien dagen later is de vogel verder getrokken naar de Weser (noord Duitsland). Hier is kort een gezenderde dwerggans gezien, wat er op wijst dat de vogel reeds alleen onderweg was. De vogel is uiteindelijk op 2 november naar Friesland gevlogen. Daar is

*Dwerggans verplaatsingen
Dwerggans GKBJ rond Culemborg van 24 december 2024 tot
7 januari 2025. © paulvanveen*

de vogel ondanks intensief zoeken niet gevonden, hetgeen me niet heel vreemd voorkomt. De aantallen kolganzen zijn daar vele malen groter dan rondom Culemborg en een enkele dwerggans vinden wordt dan snel het vinden van de speld in de hooiberg.

De vogel is tot en met 7 januari 2025 rondom Culemborg blijven hangen. Op de 8ste werd de zender gepeild in de Biesbosch. Naderhand is de vogel nog in de Krimpenerwaard geweest en is daar ook gezien en afgelezen. Momenteel (10 februari) bevindt de dwerggans zich in de IJzervallei in Vlaanderen in België.

Niet altijd werden de coördinaten direct doorgegeven. Door het grijze zonloze weer was de batterij van zijn zender volledig leeg. Een paar zonuren waren dus zeer welkom om de batterij weer op te laden van de zender en van de schrijver dezes.

Bron en dankwoord:

Dwerggans - Anser erythropus | Natuur- en Vogelwacht Culemborg
www.projektfallgas.se

BirdLife International (2025) Species factsheet: Lesser White-fronted Goose *Anser erythropus*. Downloaded from <https://datazone.birdlife.org/species/factsheet/lesser-white-fronted-goose-anser-erythropus> on 02/02/2025

Mario en Jouke bedankt voor het doorgeven van de eerste berichten over deze dwerggans.

Kees Koffijberg bedankt voor de achtergrondinfo over dit project en specifiek over de migratieroute van de vogel. 🦆